

BETREFT:

Advies over Post65-erfgoed in Rijssen-Holten

VRAGEN VAN HET COLLEGE:

1. Kunt u adviseren over op welke wijze Post 65 erfgoed kan bijdragen aan de identiteit van onze gemeente?
2. Op welke wijze kunnen we inwoners en ondernemers en in het bijzonder jonge inwoners betrekken bij aandacht voor ons Post 65 erfgoed?
3. Bent u van mening dat Post 65 erfgoed meer deel uit moet maken van ons beschermde erfgoed binnen onze gemeente?
4. Zo ja, kunt u aangeven op welke gebieden, objecten of elementen we ons zouden moeten richten?
5. Kunt u circa 5 objecten aandragen aan het college die in het kader van Post 65 erfgoed mogelijkerwijs een hoge erfgoedwaarde bezitten?

ADVIES ERFGOEDADVIESKAMER:

Wat is Post65?

De inrichting van dorpen in Nederland na 1965 weerspiegelt veranderingen in stedenbouwkundige planning en ruimtelijke ordening, beïnvloed door sociale, economische en politieke factoren. Deze zogeheten Post65 stroming is te verdelen in grofweg drie periodes, van 1965 tot 1975, van 1975 tot 1985 en van 1985 tot 1990.

Het van oorsprong dorpse karakter van Rijssen, Holten en Dijkerhoek heeft in die periodes duidelijk een ontwikkeling ondergaan van (stads)boerderijtjes en andere platteland georiënteerd gebouwen, naar wonen, werken en winkelen voor iedereen. De nieuwe wijken die zijn ontstaan vanaf de jaren '60 hebben net als in andere dorpen en steden in Nederland een vergelijkbare ontwikkeling doorgemaakt. Inwoners vragen naar meer ruimte, een luxer huis en een buurt met ruimte voor tuinen en parken. Binnen de nieuwe woonwijken is daar duidelijk invulling aan gegeven.

Hieronder volgt een beschrijving van de drie genoemde periodes.

1965-1975: Modernisering en suburbanisatie

In deze eerste periode was de focus sterk gericht op modernisering en uitbreiding van dorpen vanwege bevolkingsgroei en suburbanisatie. De nadruk lag op het verbeteren van de leefomstandigheden en het creëren van nieuwe woonwijken. Een snelle uitbreiding van dorpen met nieuwe woonwijken aan de rand van de dorpen, vaak met rijtjeshuizen en laagbouwflats. De nadruk lag op functionaliteit en betaalbaarheid. Aanleg van ringwegen of rondwegen om doorgaand verkeer uit de dorpskernen te weren. De auto werd belangrijker, dus wegen en parkeervoorzieningen namen toe. Scheiding van wonen, werken, en recreëren. Veel dorpen kregen aparte winkelcentra, gescheiden van woonwijken.

Veel gebouwen, zoals scholen, gemeentehuizen en winkels, werden in functionele, vaak betonnen architectuur gebouwd, met weinig aandacht voor esthetiek. Zo werd er in de aanleg van woonwijken direct al een groot aantal sociale huurwoningen gebouwd, en werden de winkelstraten naar buiten het centrum verplaatst, om meer ruimte voor verkeersdoorstroming te creëren.

1975-1985: Kritiek op grootschaligheid en aandacht voor kleinschaligheid

In de periode van 1975 tot 1985 ontstond er kritiek op de grootschalige, functionele aanpak van de voorgaande decennia. Er kwam meer aandacht voor mensgerichte stedenbouwkundige inrichting, met een focus op kleinschaligheid en leefbaarheid. Dorpskernen werden heringericht om ze levendiger en aantrekkelijker te maken, vaak met autovrije zones en pleintjes. In plaats van verdere uitbreiding aan de rand, kwam er meer aandacht voor inbreiding, waarbij bestaande bebouwing werd verdicht met nieuwbouw op lege plekken binnen het dorp.

Er kwam meer aandacht voor groenvoorzieningen en milieuvriendelijke oplossingen, zoals parken, plantsoenen en fietspaden. In plaats van uniforme nieuwbouwwijken, werd er meer diversiteit nagestreefd in architectuur en woningtypen. Zo kwam er meer aanleg van woonerven waar voetgangers en fietsers voorrang hebben en de verkeerssnelheid laag wordt gehouden. Er ontstond een herinrichting van dorpspleinen, met ruimte voor terrassen en groenvoorzieningen. De bouw van kleinschalige woonwijken kwam op gang, vaak met hofjes en veel groen tussen de huizen.

1985-1990: Dorpskarakter en integratie van functies

De periode van 1985 tot 1990 werd gekenmerkt door het nastreven van de balans tussen het behoud van het dorpskarakter en de integratie van nieuwe functies en voorzieningen in de dorpskern. Er werd meer aandacht besteed aan het behoud van historische elementen in combinatie met nieuwbouw in de bestaande structuur van het dorp. Er kwam meer focus op een mix van functies, dorpen werden multifunctioneler, waarbij wonen, werken en recreatie dicht bij elkaar werden gebracht. Het combineren van woningen, winkels en kleinschalige werkruimten in dorpskernen werd belangrijker. En men werd zich bewust van de noodzaak van verduurzaming en energiebesparing. De eerste stappen werden gezet richting energiezuinig bouwen, bijvoorbeeld met beter geïsoleerde woningen en het gebruik van duurzame materialen.

Verder was men erg bezig met de dorpsidentiteit en het versterken van de sociale samenhang in de gemeenschap. Er kwam meer aandacht voor gemeenschappelijke voorzieningen zoals buurtcentra en speelplaatsen. Enkele voorbeelden zijn: Renovatie van historische panden in dorpskernen, gecombineerd met nieuwbouw die het traditionele dorpsbeeld aanvult. De realisatie van multifunctionele gebouwen, waar woningen boven winkels of gezondheidscentra werden geïntegreerd. En de verduurzaming van bestaande woningen en infrastructuur.

Concluderend

Elke periode van de Post65-stroming weerspiegelt de bredere maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de opkomst van de auto, de kritiek op grootschalige nieuwbouw, en later het streven naar duurzaamheid en behoud van het dorpskarakter.

Advies van de Erfgoedadvieskamer op de vragen van het college:

1. *Kunt u adviseren over op welke wijze Post65 erfgoed kan bijdragen aan de identiteit van onze gemeente?*

Het is van belang om de inhoud en duiding van het Post65 erfgoed goed te beschrijven in de Omgevingsvisie zodat er bij eventuele aanwijzing naar verwezen kan worden.

Post65 is onderdeel van het totale gemeentelijk erfgoedbeleid zoals beschreven is in de nota 'Herijking ruimtelijk Erfgoedbeleid Rijssen-Holten'. Voor de juiste definitie kan worden aangehaakt bij de beschrijving zoals die door de Rijksdienst Cultureel Erfgoed wordt gehanteerd. Zie [de brochure over Post65 van de RCE](#).

Voor het herkennen van een periode met de bijbehorende bouwstijl is het belangrijk om voorbeelden te bewaren en registreren. Dat geldt dus ook voor de periode Post65 bouwkunst vanaf 1965 tot 1990. Om inwoners te informeren is het belangrijk dat er een goede omschrijving gegeven wordt wat deze Post65 periode betekent.

2. *Op welke wijze kunnen we inwoners en ondernemers en in het bijzonder jonge inwoners betrekken bij aandacht voor ons Post65 erfgoed?*

Aan de hand van de hierboven gegeven omschrijving en de definitie van de RCE kan een monumentenadviesbureau een inventarisatie maken, zodat er een representatieve lijst voor onze gemeente beschikbaar komt.

Het betrekken van de inwoners kan worden meegenomen als onderdeel van de inventarisatie. Inwoners kunnen meedoen bijvoorbeeld door hun eigen woning of woonwijk voor te dragen. Dat kan in de vorm van een prijsvraag waarbij Post65 wordt uitgelegd en de gemeente haar inwoners uitdaagt hun voorbeelden aan te dragen. Denk ook aan het onderwijs.

3. *Bent u van mening dat Post65 erfgoed meer deel uit moet maken van ons beschermde erfgoed binnen onze gemeente?*

Ja. Zoals hierboven genoemd, zijn er in de diverse periodes binnen de jaren 1965-1990 duidelijke ontwikkelingen aan te wijzen die bepalend zijn voor de ontwikkeling en het huidige straatbeeld van de kernen in onze gemeente.

4. *Zo ja, kunt u aangeven op welke gebieden, objecten of elementen we ons zouden moeten richten?*

Post65 is te verdelen in grofweg drie periodes, van 1965 tot 1975, van 1975 tot 1985 en van 1985 tot 1990. Binnen elke periode zijn in de stedenbouwkundige en ruimtelijke ontwikkeling van stad, dorp en buitengebied, objecten of elementen aan te wijzen. Dit kunnen zijn woningen, kunstobjecten, gebouwen met een maatschappelijke functie, maar ook hele woonwijken vanwege vorm, inrichting en onderlinge verhoudingen. Dit kan via een inventarisatie beter in kaart worden gebracht.

5. *Kunt u circa 5 objecten, gebieden en elementen aandragen aan het college die in het kader van Post 65 erfgoed mogelijkwjs een hoge erfgoedwaarde bezitten?*

De in de bijlage opgenomen voorbeelden geven een dwarsdoorsnee van kenmerkend Post65-erfgoed. Maar om een beter en vollediger beeld te krijgen is het raadzaam om een inventarisatie te maken. En daaruit kan dan een deel nader onderzocht worden om in aanmerking te komen voor eventuele monument bescherming.

Bijlage: Voorbeelden Post65-erfgoed

De onderstaande voorbeelden bevatten een (niet-uitputtende) dwarsdoorsnee van het aanwezige Post65-erfgoed in Rijssen-Holten, per tijdsperiode. De voorbeelden betreffen diverse woningen en panden of objecten met verschillende maatschappelijke functies.

1965 - 1975:

Plan Zuid, Rijssen (rijtjeshuizen en aparte garageboxen) (1966)

De Zuid-Molukse Kerk (nu Petach Tiqvah), De Ruyterstraat 12 Rijssen (1968)

Uitvaartcentrum, Lentfertsweg Rijssen (1971)

Sporthal De Reggehal, Nieuwlandsweg (1971)

Stolpwoningen, Looikolkstraat Holten (1972)

Appartementencomplexen Vincent van Goghstraat Rijssen, eerste flatgebouwen in Rijssen (1972)

Laagbouw Houtweg Holten, De Ruyterstraat, Van Galenplantsoen Rijssen (1970-1974)

Drive-in woningen Wilhelminastraat (1974)

Wijk Braakmanslanden (1975)

1975 - 1985:

Serviceflat De Molenbelt, Molenbelterweg Holten (1979)

Medisch centrum, Keizersweg 32 Holten (1978)

Kwartetwoningen, Munsterhof Rijssen (1978)

Winkelcentrum en woningen Walgaarde Rijssen (1982)

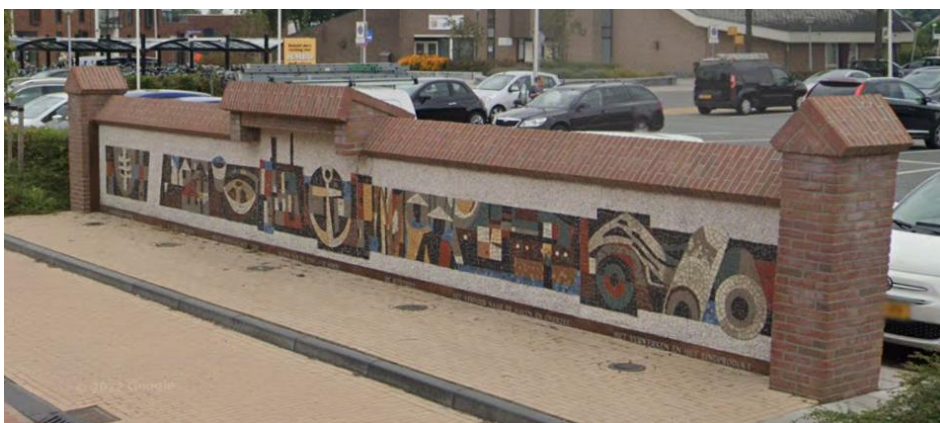
1985 - 1990:

Kunstobject wijk De Haar (plantsoen rotonde Larenseweg – Aaltinksweg periode 1985 - 1990)

Vijverpartij bij de Reggesingel, Rijssen (in combinatie met achtertuinten aangelegene woningen, 1988).

Mozaïek aan de Boomkamp (het tegel-mozaïek wat destijds een onderdeel was van het badhuis van Ter Horst & Co), 1990